

4. *Мигович І., Жмир В.* Соціальна освіта в Україні // Соціальна робота в Україні: теорія і практика.-2006.-№ 1.-С. 173-204.
5. *Минович І., Жмир В.* Ідеї гуманізму: джерела та сутність // Соціальна робота в Україні: теорія і практика.-2006.-№ 2.-С. 199-207.
6. *Попов М.* Сучасна наукова картина світу та методологічні проблеми розвитку теоретичної медицини // Практична філософія.-№1.-С. 141-148.
7. *Роменец А.* Этапы самопознания человека в трудах Г.С. Сковороды // Проблемы философии. Выпуск 74. Человек как предмет философского и конкретно-научного познания.-К.: “Вища школа”.-1987.-С. 80-83.
8. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Звереві, Г.М. Лактіонової.-К.: ДЦССМ, 2004.-С. 256.
9. *Философский энциклопедический словарь.*-М.,1989.
10. *Філософський словник соціальних термінів.* видання третє, доповнене.-Х.: “Р.И.Ф.”, 2005.-С. 672.
11. *Чижевський Д.* Філософія Г.С. Сковороди.-Харків: “Прапор”, 2004.-С. 272.

Ярошенко А.О.
НПУ імені М.П.Драгоманова

ЄДИНИЙ ОСВІТНІЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ

З початком нового тисячоліття процес ускладнення суспільств і наростання загроз розвитку людства досягнув критичної межі, що вимагає нових шляхів дослідження й осмислення феномену складного та динамічного у життєво важливих відкритих системах людського буття.

Сучасна Україна, наближаючись до стандартів інформаційного суспільства, повинна реалізувати свій історичний шанс і, за допомогою задекларованого пріоритетного розвитку освіти, подолати кризу суспільного розвитку [3, с. 69].

За період державного суверенітету вже зроблено суттєві кроки в розбудові національної системи освіти та демократизації освітянської діяльності: виконувались багато указів Президента України, реалізовувались законодавчі акти Верховної Ради та постанови Кабінету Міністрів України, які регулювали розвиток освітньої діяльності в країні. Однак здійснені реформи в національній системі освіти не змогли вирішити основних освітніх суперечностей, а, відтак, не сповна сприяли справжній пріоритетності розвитку сфери освіти як необхідної умови національного розвитку і безпеки. Зокрема, недооцінювались засади її самоорганізації та внутрішні закони розвитку відкритих систем різних онтологічних статусів, (зокрема і соціокультурних, якими є система освіти України й освітні системи), відтак, не вирішили головні проблеми узгодження діяльності системи освіти з вимогами суспільства й економіки, що зазнають комплексних змін [2, с. 3].

В даний час різко зростають важливість і суспільна значущість інформації, посилюється її вплив на всі без виключення сторони суспільного життя. В різних областях діяльності суспільства відбувається широкомасштабне впровадження нових інформаційних технологій, методів і засобів збору, накопичення, зберігання, обробки, передачі, розповсюдження, аналізу інформації і надання різноманітних інформаційних послуг, що припускає:

- створення правових, економічних, технологічних, соціальних і професійно-освітніх умов для вирішення соціальних і особистих проблем. При цьому інформація повинна бути доступна у будь-який час, в будь-якій точці, будь-якому потенційному користувачу;

- створення технологічних умов, апаратні і програмні засоби, телекомунікаційні системи, що забезпечують виконання попереднього пункту;

- забезпечення індустріально-технологічної бази для виробництва в рамках міжнародного розподілу праці національних конкурентоздатних інформаційних технологій і ресурсів;

- забезпечення першочергового розвитку структур, інститутів і механізмів, перш за все в науці і освіті, що гарантує випереджаюче виробництво інформації і знань;

- підготовка кваліфікованих кадрів;

- реалізація комплексного впровадження інформаційних технологій в сферу виробництва, управління, освіти, науки, культури, транспорту, енергетики і т.д. [1, с. 17].

Для забезпечення інформаційної зв'язності і організації взаємодії між всіма учасниками освітянського процесу необхідне створення єдиного освітянського інформаційного простору в якому повинні створюватися і циркулювати інформаційні потоки, що забезпечують рішення всіх освітніх задач, задач управління освітою, обслуговування освітянської діяльності, а також здійснюватися інформаційна взаємодія державних органів, органів освітнього управління. Єдиний освітянський інформаційний простір повинен бути складовою частиною єдиного інформаційного простору країни. Аналіз створення єдиного освітянського інформаційного простору та проблеми на шляху створення і є метою статті.

При цьому важливо, щоб доступ до інформаційних ресурсів здійснювався в будь-якій точці цього простору. Безперервність єдиного освітянського інформаційного простору може бути досягнуто на базі широкого використання інформаційних і телекомунікаційних мереж, що охоплюють весь об'ємний освітній інформаційний простір.

Основним компонентом єдиного освітнього інформаційного простору, як і будь-якого інформаційного простору, повинна бути інформаційна інфраструктура, яка визначає його розміри і форму, забезпечує створення і циркуляцію інформаційних потоків а також функціонування і розвиток єдиного освітнього інформаційного простору, організовує збір, обробку, пошук, зберігання, аналіз, розподіл і розповсюдження всієї циркулюючої в інформаційному просторі інформації.

Освітня інформаційна інфраструктура повинна складатися з взаємодіючих між собою різних мереж зв'язку, комп'ютерних мереж, баз і банків даних і знань, локальних мереж, прикладних програм, що надають послуги з передачі і обробки інформації у всіх сферах освітньої діяльності. До основних характеристик освітньої інформаційної інфраструктури можна віднести: кількісний і якісний склад елементів інфраструктури; просторове розташування елементів інфраструктури; взаємозв'язок елементів інфраструктури; інформаційну продуктивність і пропускну спроможність елементів та всієї інфраструктури в цілому.

Доступ до освітньої інформаційної інфраструктури повинен забезпечуватися в Міністерстві освіти, вищих навчальних закладах, школах та інших установах освіти. Користувач повинен діставати доступ до дозволених йому інформаційних ресурсів і вміти проводити автоматичне сканування необхідної йому інформації подібно пошуку інформації в Інтернеті. При користуванні освітньою інформаційною інфраструктурою потрібно мати

«прозорий доступ» до інформаційного середовища з будь-якого місця єдиного освітнього інформаційного простору у будь-який час доби і мати нагоду спільної роботи з іншими користувачами на видаленні один від одного в межах єдиного освітнього інформаційного простору. Важливою задачею при створенні освітньої інформаційної інфраструктури є організація відкритих і закритих інформаційних мереж і визначення умов і правил доступу до останніх.

Основою освітньої інформаційної інфраструктури повинна бути інфраструктура зв'язку, яка може бути організована шляхом об'єднання безлічі неоднорідних мереж зв'язку. Таким чином, інфраструктура зв'язку буде складною складовою мережею зв'язку.

Взаємодія всіх мереж, що входять в з'єднану мережу і мають свої власні системи моніторингу і управління, матиме істотне значення для забезпечення наскрізного обслуговування учасників освітнього процесу.

В процесі освітньої діяльності конфігурація, структура і характеристики з'єднання мережі можуть достатньо часто змінюватися внаслідок виходу з ладу каналів і різного мережного устаткування в результаті програмно-інформаційного та інших видів дій користувачів. Для підтримки працездатності з'єднаної мережі і виконання нею задач в цих умовах повинна бути створена гнучка і ефективна система управління складовою мережею. При цьому слід враховувати, що управління з'єднаною мережею освітньої інформаційної інфраструктури відіграє головну роль в забезпеченні успішної роботи всієї освітньої діяльності.

Іншою складовою частиною освітньої інформаційної інфраструктури, тісно взаємодіючої з інфраструктурою зв'язку, повинна бути інфраструктура обчислювальної техніки. Їх взаємодія може бути настільки сильною, що слід говорити про єдину інфраструктуру зв'язку і обчислювальної техніки, яка повинна забезпечувати всі послуги з обробки і передачі інформації. В сукупності компоненти цієї єдиної інфраструктури дають можливість збирати, обробляти, аналізувати, розподіляти, поширювати, зберігати і відображати інформацію. Крім того, обчислювальне середовище забезпечує динамічне управління ресурсами складової мережі та адміністративне управління нею.

Крім управління складовою мережею зв'язку повинне здійснюватися управління розподілом інформації, яке полягає в наступному. На підставі збору, обробки і аналізу інформації і даних, одержуваних від численних джерел і знання інформаційних потреб освітня система управління здійснює безперервний розподіл інформації між освітніми частинами і освітніми засобами і визначає, куди (кому) яку і коли представити інформаційну або управляючу інформацію, що сприяє успішному досягненню поставлених задач. Звичайно у разі передачі відповідальної інформації рішення про її розподіл ухвалює керівник, а система управління здійснює обчислювальну і інформаційну підтримку у виробленні рішення тим або іншим посадовцем. Причому для найефективнішого використання мереж повинна забезпечуватися можливість динамічного регулювання пріоритетності інформаційних потоків.

На наш погляд, роботи із створення єдиного інформаційного простору освіти України необхідно починати з наукового обґрунтування його ества, складу, порядку використання та ін. Вузькотехнологічна спрямованість більшості існуючих формулювань терміну «єдиний інформаційний простір» не дозволяє зрозуміти його внутрішнього еству. Внаслідок цього виникла необхідність більш глибокого розкриття інформаційного аспекту у визначенні єдиного інформаційного простору. В широкому значенні його можна

представити як спеціальним чином впорядковану сукупність всієї інформації а у вузькому - як сукупність взаємозв'язаних інформаційних ресурсів освіти із загальними правилами їх формування, уніфікації, зберігання, розповсюдження і використання.

Основним призначенням єдиного інформаційного простору освіти України є якнайповніше задоволення інформаційних потреб посадовців освітнього управління в цілях підвищення оперативності, обґрунтованості і якості приймаючих рішень в різних областях освітньої діяльності. Це може бути досягнуто шляхом концентрації актуальної, достовірної, своєчасної і всесторонньої інформації, необхідної освіті управління для рішення задач управління.

Складність створення єдиного інформаційного простору обумовлена наявністю великої кількості джерел інформації, їх різноманітністю і територіальним розподілом. Крім того, для системи управління освіти характерні безперервне розширення і ускладнення вирішуваних задач збільшення інформаційних потреб, постійна зміна числа джерел і споживачів інформації, велика кількість неформалізованої інформації і т.д.

Через складність єдиного освітнього простору його необхідно розглядати з різних точок зору: з оперативної - як сукупність інформації, що використовується в освіті і розподілена по освітньому управлінні, пунктам управління і автоматизованих системах освітнього призначення; з технологічної - як поєднання сховищ інформації засобів їх ведення і використання, телекомунікаційних систем і мереж, функціонуючих на основі єдиних принципів і за загальними правилами і таких, що забезпечують інформаційну взаємодію органів освітнього управління, а також задоволення інформаційних потреб посадовців цих органів; з організаційною - як сукупність структурних підрозділів (посадовців), що здійснюють наповнення і ведення інформації, а також адміністрування інформаційних ресурсів; з інформаційною - як сукупність взаємопов'язаних інформаційних об'єктів, що забезпечують реалізацію інформаційних процесів в системі управління освіти України, із загальними правилами їх описання формалізації, уніфікації, зберігання і використання.

Принципово важливою методологічною посилкою є розгляд проблематики створення єдиного інформаційного простору в нерозривному зв'язку з процесами управління. Перехід до нового рівня інформаційної підтримки процесів управління освіти, заснованої на використанні єдиного інформаційного простору повинен базуватися на результатах системного аналізу і пропозиціях по реорганізації цих процесів. Тому роботи із створення єдиного інформаційного простору освіти України доцільно починати з комплексного дослідження системи управління освіти. Воно включає проведення аналізу задач, вирішуваних органами освітнього управління, інформаційних потреб цих задач, інформаційної взаємодії між освітнім управлінням, а також потоків інформації між автоматизованих систем освітнього призначення. Роботи по аналізу існуючої системи управління освіти мають першорядне значення, оскільки результати цих досліджень дозволять визначити масштаби робіт, перелік задач, склад єдиного інформаційного простору, попередньо оцінити витрати на його створіння а також допоможуть отримати достатньо загальне уявлення про структурно-функціональні особливості системи управління освіти, про перелік і взаємозв'язки, що стоять перед нею. Це послужить основою для розробки класифікаційної схеми процесів управління і визначення тематичних областей єдиного інформаційного простору.

Особливу увагу повинно бути надано оцінці інформаційних потреб органів освітнього

управління. При цьому доцільно детально розглянути склад, характеристики інформації, інформаційних потоків, циркулюючих між освітнім управлінням, а також автоматизованих системах освітнього призначення. Аналіз інформації припускає визначення її якісного і кількісного складу, частоти надходження, важливості, терміновості, способів зберігання та ін. При вивченні інформаційних потоків слід враховувати загальну схему структурної організації системи управління освіти, основні напрями потоків, їх склад, інтенсивність, сумарні об'єми передаваної інформації, показники інформаційно корисного навантаження та ін.

Обстеження системи управління освіти припускає виявлення великої кількості об'єктів, задач, структурних, функціональних та інформаційних характеристик системи в цілому і її окремих підсистем. Ці характеристики можуть служити початковими даними для розробки динамічно інтегрованої моделі єдиного простору. Моделювання необхідне для проведення всестороннього дослідження єдиного інформаційного простору освіти України, а також для вивчення його властивостей, структурних особливостей, динаміки розвитку та ін.

З метою отримання якісних і кількісних характеристик, пов'язаних з процесами створення і використання єдиного інформаційного простору, при моделюванні доцільно провести взаємозв'язок трьох основних компонентів моделі: структурний компонент повинен відображати відповідність тематичних областей єдиного інформаційного простору структури системи управління освіти; функціональний - його використання з урахуванням основних характеристик процесів управління та інформаційних потоків у освіті, а також особливостей створення і закономірностей розвитку єдиного інформаційного простору; інформаційний - інформаційні об'єкти, що містяться в єдиному інформаційному просторі, їх взаємозв'язки і об'єднання по тематичних областях з урахуванням інформаційних потреб освітнього управління. Модель в цілому повинна бути достатньо чутливою до змін окремих параметрів і показувати вплив зміни структурних, функціональних та інформаційних характеристик системи управління освіти на всі три її компоненти. Модель передбачається використовувати для отримання якісних і кількісних оцінок перспектив розвитку єдиного інформаційного простору.

Перераховані концептуальні підходи охоплюють далеко не всю проблематику створення єдиного освітнього простору освіти України. Потрібне обов'язкове опрацювання методологічних і технологічних питань: розробка нових методів і засобів уявлення і зберігання інформації; доробка телекомунікаційної системи з акцентом на електронний документообіг; вдосконалення засобів забезпечення інформаційної безпеки в умовах великомасштабної інтеграції інформаційних ресурсів; впровадження в практику створення єдиного інформаційного простору нових системотехнічних підходів.

Використання запропонованого комплексного підходу дозволить вже на початкових стадіях створення єдиного інформаційного простору підготувати базис для вдосконалення інформаційної підтримки і підвищення якості управління освітою.

Ефективне функціонування системи управління освіти в сучасних умовах може бути досягнуто тільки при широкому впровадженні інформації: інших технологій в повсякденну діяльність органів освітнього управління. В умовах реформування освіти підвищується складність задач, що вирішуються освітнім управлінням, більш високі вимоги пред'являються до оперативності і обґрунтованості ухвалюваних рішень. На перший план виходить задача забезпечення повноти доступності інформації і сумісного її використання

при вирішенні комплексних задач. Проте розрив, що збільшується, між зростаючими об'ємами інформації та рівнем розвитку засобів її уявлення, зберігання обробки і передачі інформації істотно впливає на оперативність і якість рішення задач, а також обумовлює необхідність впорядкування інформаційних ресурсів і пошуку нових шляхів поліпшення інформаційної підтримки процесів управління освіти. Це може бути досягнуто шляхом концентрації та інтеграції актуальної, повної, достовірної і сформованої за певними правилами інформації, а також забезпечення можливості її своєчасного представлення відповідно до встановленого порядку доступу.

Таким чином, одним з перспективних шляхів вдосконалення інформаційної підтримки процесів управління освіти є створення єдиного інформаційного простору освіти України, яке є спеціальним чином впорядкованою сукупністю інформаційних ресурсів із загальними правилами їх формування, нормалізації, зберігання і розповсюдження.

Основною метою створення єдиного інформаційного простору освіти України є підвищення ефективності управління освітою за рахунок вдосконалення інформаційної підтримки процесів управління. Основним призначенням єдиного інформаційного простору освіти України є більш повне задоволення в реальному масштабі часу інформаційних потреб посадовців освітнього управління під якими розуміється сукупність всіх інформаційних рішень, необхідних для вирішення задач, поставлених перед освітнім управлінням.

Використана література:

1. *Евтихийев Н.* Образование и информатика-96 / Евтихийев Н. Н. , Зобов Б. И. , Иванников А. Д. и др.; под ред. Савельева. . А. Я. – М., 1997. – С. 76.
2. *Светодюк А.* Синергетичні засади моделювання освітніх систем. Автореферат канд. філос. наук. К., 2003. – С. 20
3. *Основы открытого образования. Т.1.* / отв. ред. В. И. Солдаткин. – М., 2002. – С. 676.